

Presenting a Model for Evaluating Schwartz Values Among Tehran Citizens

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors

Farahnaz Pirooz¹,
Mohammad Reza Javadi Yeganeh^{2*},
Shahla Kazemipour³

How to cite this article

Farahnaz Pirooz, Mohammad Reza Javadi Yeganeh, Shahla Kazemipour, Presenting a Model for Evaluating Schwartz Values Among Tehran Citizens, *Journal of Islamic Life Style Centered on Health*. 2019;3(2):223-244.

1. PhD Student, Department of Sociology, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2. Professor, Department of Sociology, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding Author).

3. Professor, Department of Sociology, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

* Correspondence:

Address:
Phone:
Email: myeganeh@ut.ac.ir

Article History

Received: 2019/03/29
Accepted: 2019/06/09
ePublished: 2019/06/21

ABSTRACT

Purpose: The aim of this study was to investigate the situation of Tehran citizens in terms of the circular structure of Schwartz values and to present a model for its improvement.

Materials and Methods: The research method was applied in terms of purpose and mixed in terms of data type. The statistical population of the qualitative part of the research included experts and senior managers of Tehran Municipality Social Deputy, Supreme Council of Cultural Revolution and NAJA Social Deputy and other agencies involved in the field of social issues. Sample selected. The second group of the statistical population of this study included all citizens aged 20 to 50 years in Tehran, which was used using cluster random sampling method and finally 385 people were selected as the sample size. In this study, in order to collect data, the library method, semi-structured interview (qualitative part) and standard questionnaire (quantitative part) were used. In order to evaluate the validity of the questionnaire, face validity, content and structure were used, and in order to calculate its reliability, Cronbach's alpha coefficient and combined reliability were used, which showed the validity and reliability of the researcher-made questionnaire. In the qualitative part, fuzzy Delphi process was used to identify the structures of the circular structure of Schwartz values and the factors affecting it. Structural equation modeling, heuristic factor analysis based on partial least squares) and Spss-v21 and Smart PLS-v3 software were used.

Findings: The results showed that political factors including the structures of cultural aggression, the behavior of politicians, democracy and laws and the manner of implementation with a coefficient of 0.622 affect Schwartz values.

Conclusion: Educational factors including media and education structures with a coefficient of 0.675, social factors with family structures and conflict of values, religion and relations with a coefficient of 0.703 and economic factors including income structures, class distance, work and entrepreneurship with a coefficient of 0.474 Schwartz values are influential.

Keywords: Schwartz Values, Benevolence, Conflict of Values, Cultural Invasion, Class Distance.

مدلسازی معادلات ساختاری عوامل موثر بر سبک‌ها و ارزش‌ها و اجزا ساختار مدور ارزش‌های شوارتز

فرحناز پیروز^۱

دانشجوی دکتری، گروه جامعه‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

محمدرضا جوادی یگانه^{۲*}

استاد، گروه جامعه‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

شهلا کاظمی پور^۳

استاد، گروه جامعه‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر بررسی وضعیت شهروندان تهران از نظر ساختار مدور ارزش‌های شوارتز و ارایه مدل بهبود آن بود.

مواد و روش‌ها: روش پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر نوع داده آمیخته بود. جامعه آماری بخش کیفی پژوهش شامل خبرگان و مدیران ارشد معاونت اجتماعی شهرداری تهران، شورای عالی انقلاب فرهنگی و معاونت اجتماعی ناجا و سایر دستگاه‌های دست‌اندرکار در حوزه مسائل اجتماعی کشور بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و اصل اشباع ۳۰ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شد. گروه دوم از جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه شهروندان ۲۰ تا ۵۰ سال شهر تهران بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌بندی شده استفاده شد و در نهایت ۳۸۵ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شد. در این پژوهش به‌منظور گردآوری داده‌ها از روش کتابخانه‌ای، مصاحبه نیمه ساختاریافته (بخش کیفی) و پرسشنامه استاندارد (بخش کمی) استفاده شد. به منظور بررسی روایی پرسشنامه از روایی صوری، محتوا و سازه استفاده شد و به‌منظور محاسبه پایایی آن نیز از ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی استفاده شد که نتایج بیانگر روا و پایا بودن پرسشنامه محقق ساخته بود. در بخش کیفی برای شناسایی سازه‌های ساختار مدور ارزش‌های شوارتز و عوامل موثر بر آن از فرآیند دلفی فازی استفاده شد در بخش کمی نیز با توجه به سؤال‌های پژوهش از روش‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، جداول توزیع فراوانی و نمودار) و استنباطی (مدلسازی معادلات ساختاری، تحلیل عاملی اکتشافی مبتنی بر حداقل مربعات جزئی) و با استفاده از نرم‌افزارهای Spss-v21 و Smart PLS-v3 استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که عوامل سیاسی شامل سازه‌های تهاجم فرهنگی، رفتار سیاست‌مداران، مردم‌سالاری و قوانین و نحوه اجرا با ضریب ۰٫۶۲۲ بر ارزش‌های شوارتز تاثیرگذار می‌باشند.

نتیجه‌گیری: عوامل آموزشی شامل سازه‌های رسانه‌ها و تحصیلات با ضریب ۰٫۶۷۵، عوامل اجتماعی با سازه‌های خانواده و تضاد ارزش‌ها، دین و روابط با ضریب ۰٫۷۰۳ و عوامل اقتصادی شامل سازه‌های درآمد، فاصله طبقاتی، کار و کارآفرینی با ضریب ۰٫۴۷۴ بر ارزش‌های شوارتز تاثیرگذار می‌باشند.

کلمات کلیدی: ارزش‌های شوارتز، خیرخواهی، تضاد ارزش‌ها، تهاجم فرهنگی، فاصله طبقاتی.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۱/۰۹

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۳/۱۹

*نویسنده مسئول: myeganeh@ut.ac.ir

مقدمه

فرهنگ هر جامعه متشکل از نظام ارزش‌ها، عقاید و نمادهای احساسی و عاطفی هدایت‌کنند و معنا بخش اعمال اجتماعی و زندگی جمعی است. فرهنگ از یک سو مشتمل بر مؤلفه‌های درونی شده شخصیت عاملان فردی و از سوی دیگر نگاه‌های نهادی شده نظام اجتماعی است (۱). به نظر اینگلهارت «فرهنگ نظامی است از نگرش‌ها، ارزش‌ها و دانشی که به طرزی گسترده در میان مردم مشترک است و از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود. بنابراین ارزش‌ها یکی از عناصر اصلی فرهنگ می‌باشد و مطالعه و ابعاد آن می‌تواند موجب شناسایی تغییرات فرهنگی تحولات اجتماعی در طول زمان‌ها و مکان‌های مختلف گردد. بدین خاطر پی بردن به وضعیت نظام ارزشی جامعه، ما را با ساختار فرهنگی جامعه آشنا می‌سازد (۲).

در مجموع با مروری بر تعاریف ارائه شده درباره ارزش‌ها ملاحظه می‌گردد، اکثراً برداشتی مثبت از آن داشته و آن را امری پسندیده و مطلوب تلقی می‌نمایند که معیاری برای نسخه‌های کنشی مختلف در سطح جامعه فراهم می‌کند. در واقع ارزش‌ها نمایانگر عقاید و اصولی هستند که از نظر فردی یا اجتماعی، نوعی رفتار برتر شمرده می‌شوند و نیز به باورهای افراد یک جامعه درباره آنچه خوب، درست و مطلوب است گفته می‌شود (۳).

بنابراین شروع تحولات فرهنگی - اجتماعی مختلف در دوران اخیر نشان از تغییر در ساختار ارزشی جوامع دارد به گونه‌ای که بحث از «ارزش‌ها» و تغییر در «نظام آموزشی» از مباحث مهمی است که در شرایط گذار خود را بیشتر متجلی می‌سازد (۴).

ارزش‌ها به عنوان معیاری اجتماعی و هنجارگذار به مثابه یکی از عناصر ساختاری فرهنگ می‌باشند که با توجه به ارتباط آنها با رفتارها و نگرش‌های افراد پایه‌بیش و کنش انسانها را شکل می‌دهند. در واقع این امر ناشی از فرایند درونی شدن ارزش‌ها طی مکانیسم اجتماعی شدن از طریق آژانس‌های جامعه‌پذیری می‌باشد، که به نوبه خود موجب پیدایی «نسل ارزشی» در جامعه می‌گردد. به عبارتی شکل‌گیری این امر موجب پی بردن به میزان پیوستگی یا شکاف ارزشی در بین نسل‌های گوناگون می‌شود تا بتوان چالش‌ها و بحران‌ها را عیان ساخت و نیز اهمیت ساختار و فرایندهای ارزشی جامعه را همراه با تحولات و آسیب‌های صورت گرفته، مشخص نمود (۵).

ارزش‌ها از وجود نیازهای شخصی به وجود می‌آید بنابراین برخی از دانشمندان مانند مازلو معتقدند که مفهوم ارزش هم‌وزن مفهوم نیاز است. نیازها و ارزش‌ها در ابتدا جنبه زیستی و فردی داشته و هم‌زمان با رشد فرد به ارزش‌های اجتماعی تغییر می‌یابد (۶).

پس «نیاز» پایه و اساس ارزش‌های فردی و اجتماعی را تشکیل می‌دهد. به دنبال نیازریال توجه و گرایش شکل می‌گیرد. افراد جامعه اموری را «ارزشمند» می‌دانند که به نحوی با نیاز آن‌ها در ارتباط بوده و بتواند پاسخگوی نیاز آن‌ها باشد. اگر افراد جامعه رفتاری را هماهنگ و همخوان با نیاز خود تشخیص داده و به عنوان یک «ارزش» و هنجار اجتماعی» به آن عمل نمودند، انتظاری که خواهند داشت این است که آن عمل و رفتار بتواند نیاز آن‌ها را برآورده کند، در صورتی که انتظارشان برآورده شود و احساس کنند

و جوانان به‌عنوان یک گروه اجتماعی از لحاظ نحوه گذران اوقات فراغت، دوست‌یابی، علایق و نیازها و ارزش‌ها با پیران متفاوت‌اند (۹). در ایران ما شاهد دو نسل متفاوت هستیم که یکی از آنها با توجه به تجربه تاریخی متفاوت، از جمله انقلاب و جنگ، با توجه به شرایط تاریخی و اجتماعی خاص این دوره، با ارزش‌های مذهبی و دینی پیوند دارند و نسل جدید با توجه به شرایط زیستی متفاوت از نسل قبل، که در آن تبلیغات رسانه‌ای نیز تأکید بر ارزش‌های مادی و لذت‌جویانه داشته که در نتیجه آن میل به ارزش‌های مادی، فردگرایانه، سودجویانه و منفعت‌طلبانه برای نسل جدید افزایش یافته است. لذا با توجه به تضاد ارزش‌ها در جامعه ایرانی بررسی نظام ارزشی از دیدگاه مدلی که به‌خوبی بتواند تضادها را در کنار یکدیگر قرار دهد می‌تواند راهکارهای مناسبی جهت بهبود ارزش-ها در جامعه ارائه دهد. بدین منظور در پژوهش حاضر جهت مدلسازی ارزش‌های جامعه ایرانی از ساختار مدور شوارتز استفاده می‌شود (۱۰).

شوارتز به محتوا، جامعیت برای معنایی و ساختار ارزشها پرداخته است از موارد مهم دیگری که در نظریه شوارتز (۱۹۹۲) وجود دارد مشخص کردن روابط پویایی بین گونه‌هاست روابط پویایی تعارضی و توافقی بین گونه‌های ارزشی به شکل مدور که فرض می‌شود نظام-های ارزشی را تشکیل می‌دهند، ارائه شده است. فرض منطقی این است که گونه‌ها دارای استلزامات رفتاری مشابهی هستند و متقابلاً از یکدیگر حمایت می‌کنند و در ساختار مدور به صورت گونه‌های همجوار ظاهر می‌شوند گونه‌های که دارای هدف‌های انگیزشی متعارض هستند دارای کمترین همبستگی مثبت و حتی همبستگی منفی هستند این گونه دارای استلزامات رفتاری متعارض هستند و در ساختار مدور در جهت مخالف هم قرار دارند. تضادهای بین گونه‌های ارزشی رقیب، با این حال، ساختار دو بعدی عمود برهمی را به وجود می‌آورند که مرکب از گونه‌های ارزشی مرتبه بالاتر بود و گونه‌های معیار را ترکیب می‌کنند. نخستین بعد، آمادگی برای تغییر در برابر محافظه‌کاری، ارزش‌هایی را که بر فکر و عمل مستقل خویش و طرفداری از تغییر تأکید می‌کنند گونه‌های خوداتکایی و برانگیختگی، را در تضاد با ارزش‌هایی قرار می‌دهد که بر خود محدود کنندگی تبعیت‌جویانه، حراست از رسوم سنتی و حفظ ثبات تأکید می‌کنند. امنیت، هم‌نویی و سنت، بعد دوم، یعنی توجه به تعالی خود در برابر توجه به ماوراء خود، ارزش‌هایی را که بر پذیرش دیگران به منزله افراد برابر با خود و علاقه‌مندی به رفاه آنها تأکید دارند. جهان‌گرایی و خیرخواهی در تضاد با ارزش‌هایی قرار می‌دهند که بر پیگیری موفقیت شخصی خویش و سلطه بر دیگران تأکید می‌ورزند. قدرت و موفقیت، گونه ارزشی لذت‌جویی نیز شامل عناصری از آمادگی برای تغییر و توجه به تعالی خود است. افزون بر این، پیگیری ارزش‌هایی که منافع فردی را تأمین می‌کنند، خوداتکایی، برانگیختگی، لذت‌طلبی، قدرت و موفقیت، در تقابل با ارزش‌هایی است که منافع جمعی را تأمین می‌کنند. خیرخواهی، هم‌نویی و سنت، جهان‌گرایی و امنیت نیز دربردارنده منافع فردی و جمعی هر دو می‌باشند (۲).

در راستای موضوع پژوهش حاضر، شیخی (۱۱) نیز تحقیقی با عنوان بررسی رابطه بین نظام ارزش‌های معلم و نظام ارزش‌های دانش‌آموز

که واقعاً رفتار مورد نظر با یکی از نیازهای اساسی آن‌ها در ارتباط است، بیشتر به آن ارزش و هنجار اجتماعی بها داده و عمل می‌کنند یعنی تغییر کیفی در نظام ارزشی جامعه ایجاد شده و رفتار و عمل « ارزشمندتر»، « ارزشمندتر» می‌شود. اما اگر به عللی رفتار مورد نظر نتواند نیاز و انتظارات افراد جامعه را برآورده کند، اهمیت چندانی به آن ارزش نمی‌دهند و رفتار دیگری را به عنوان هنجار اجتماعی برمی‌گزینند و در این صورت تغییر ماهوی در نظام ارزشی جامعه ایجاد می‌گردد. بنابراین ارزش‌ها شکل‌دهنده رفتار و کردار و غایت فعالیت‌های افراد جامعه می‌باشد (۵).

جوامع مختلف دارای ارزش‌های مختلفی هستند و وجه تمایز جوامع از یکدیگر همین ارزش‌ها، نگرش‌ها و ... مردم جوامع است. ارزش‌های کشور ما نیز آمیخته‌ای از ارزش‌های سنتی ایرانی، ارزش‌های اسلامی و ... است. از سویی دیگر تغییر و تحول لازمه زندگی است و به همان ترتیب که انسان‌ها با گذشت زمان تغییر می‌کنند، روابط اجتماعی هم تحت تأثیر شرایط گوناگون، به طور دائم دستخوش تغییر و تحول می‌شود. اختلاف تنها در شتاب و سرعت تغییر است (۱).

ایزنشتاد (۱۹۹۷) معتقد است که در تمام جوامع انسانی تمایل به تغییر ذاتی است، زیرا این جوامع با مسائلی مواجه هستند که هیچ راه حل دائمی برای آن‌ها وجود ندارد. کشور ما نیز از این قاعده مستثنی نیست. در دو دهه اخیر خانواده در ایران به لحاظ ساختاری و کارکردی و نیز جمعیتی دستخوش تغییر بوده است که این تغییر، خود ناشی از تغییر نظام اجتماعی از اقتصاد کشاورزی به اقتصاد صنعتی و به دنبال آن تضعیف خانواده گسترده و شکل‌گیری خانواده هسته‌ای است (۱). شکل جدید خانواده ارزش‌های جدیدی را نیز به همراه خود به همراه داشت که متفاوت از ارزش‌های خانواده گسترده و سنتی است. تغییر عمده در ایران ناشی از اقتصاد نفتی بوده است، به عبارتی اقتصاد نفتی و نه صنعتی در ایران، باعث شکل‌گیری رانت نفتی شده است. در ایران فرایند صنعتی شدن اتفاق نیفتاده و افراد از درآمد حاصل از فروش نفت به ثروت رسیده‌اند. بنابراین اتفاقی که در ایران افتاده این است که جامعه ایران گذر از منابع درآمد محدود و روستایی به درآمد نفتی و سیستم رانتی نفتی را تجربه کرده که این باعث دگرگونی سیستم‌های ارزشی در جامعه و خانواده‌ها شده است. این مسأله خود باعث تغییراتی در نقش و موقعیت افراد در داخل خانواده‌ها شده است. از جمله اینکه زنان بیش از گذشته با ورود به دانشگاه‌ها، سرمایه فرهنگی خود را افزایش داده و تنها راه ارتقاء سرمایه فرهنگی خود را بالا بردن سطح تحصیلات دانسته‌اند. این امر خود باعث افزایش سن ازدواج شده است (۷).

چالش‌های مابین ارزش‌های سنتی و مدرن، نیز ورود فناوری و فرهنگ نهفته در بطن آن به علاوه تحولات عمیق و گسترده سیاسی و اقتصادی و پیدایی طبقه متوسط شهری، افزایش بی‌سابقه مصرف کالاهای جدید، ورود امکانات جدید ارتباطی نظیر اینترنت و شبکه‌های ماهواره‌ای به زندگی شهروندان موجب تغییرات ارزشی شدید در جامعه ما شده‌اند (۸).

با توجه به عوامل بیرونی اثرگذار بر خانواده و افزایش جمعیت جوان و نیازهای آنان، جامعه ایرانی با تفاوت نسلی روبرو شده است

بوده و همچنین در سه حیطه (پول، سلامتی، جنسیت) دانش‌آموزان مدارس مسیحی از ارزش‌های رفتارهای اخلاقی بهتری برخوردارند. لذا با توجه به مراتب فوق و مسائل مطرح شد در پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سوال می‌باشیم که چه مدلی جهت ارزیابی ارزش‌های شوارتز نزد شهروندان تهرانی می‌توان ارائه داد؟

مواد و روش‌ها

روش پژوهش: از آنجا که پژوهش حاضر در مورد طراحی مدل ارزیابی ارزش‌های شوارتز نزد شهروندان تهرانی بود، روش پژوهش از حیث محیط کتابخانه‌ای- میدانی، از نظر هدف کاربردی، از نظر زمان گردآوری داده مقطعی، از نظر روش اجرای پژوهش توصیفی- پیمایشی و از نوع همبستگی و علی است. در این پژوهش با توجه به هدف و ماهیت پژوهش از روش پژوهش ترکیبی یا آمیخته ۴ از طریق تلفیق روش‌های کیفی و کمی استفاده شده است. از آنجا که در این پژوهش هدف اصلی طراحی مدل ارزیابی ارزش‌های شوارتز نزد شهروندان تهرانی بود، به منظور بررسی عمیق و شناخت بیشتر موضوع در زمینه مدل مدل ارزیابی ارزش‌های شوارتز، علاوه بر مبانی نظری از نظرات خبرگان برای درک بیشتر استفاده شده است، سپس از رویکردهای کمی برای تأیید نتایج کیفی بهره برده می‌شود.

جامعه‌آماري، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه

کيفي: جامعه آماری در این بخش از پژوهش، جامعه آماری در این بخش از پژوهش، خبرگان و مدیران ارشد معاونت اجتماعی شهرداری تهران، شورای عالی انقلاب فرهنگی و معاونت اجتماعی ناجا و سایر دستگاه‌های دست‌انکار در حوزه مسائل اجتماعی کشور بودند که از سوابق اجرایی در سطوح تصمیم‌گیری برخوردار بوده و به اصطلاح خبرگان آگاه نام دارند. این گروه برای انجام بخش کیفی پژوهش انتخاب شدند و در فرایند مصاحبه با استفاده از روش دلفی شرکت کردند؛ روش نمونه‌گیری در بخش کیفی پژوهش حاضر به صورت هدفمند بود.

کمي: گروه دوم از جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه شهروندان ۲۰ تا ۵۰ سال شهر تهران بود. برای تعیین حجم نمونه بخش کمی از فرمول کوکران استفاده می‌شود. بنابراین ۳۸۵ نفر از نفر به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شد.

در این پژوهش برای انتخاب نمونه‌های آماری از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای مرحله‌ای استفاده شد. بدین ترتیب که ابتدا شهر تهران به ۵ بخش جغرافیایی تقسیم و در هر بخش ۵ مدرسه به صورت تصادفی انتخاب شد و در هر مدرسه دانش‌آموزان متوسطه دوم بطور تصادفی به عنوان نمونه انتخاب شد. در این پژوهش برای انتخاب نمونه‌های آماری از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌بندی شده استفاده شد و خوشه‌ها شامل مناطق مختلف شهری شهر تهران می‌باشند.

ابزار گردآوری داده‌ها و پایایی و روایی

در دوره متوسطه و پیش‌دانشگاهی شهر شیراز را انجام داد که نتایج حاصله نشان داد که بین نظام ارزش‌های معلم و دانش‌آموز با ضریب همبستگی ۴۶ رابطه معنی‌دار وجود دارد لیکن تفاوت میان رشته‌های مختلف تحصیلی نظری، جنسیت، میزان تحصیلات والدین و گروه‌های سنی معلم در رابطه‌ی بین نظام ارزش‌های معلم و دانش‌آموز معنی‌دار نیست به عبارتی این متغیرها عامل مؤثر در این رابطه نبوده‌اند، علاوه بر این جهت‌گیری ارزشی غالب دانش‌آموزان و معلمان آنان نظری بوده است. اکرامی (۱۲) تحقیقی را به عنوان ارزیابی نظام ارزشی مدیران دانشگاه پیام نور استان تهران انجام داد و نتایج نشان داد که رتبه‌بندی نظام ارزش‌ها از این قرار است: ۱- ارزش نظری ۲- ارزش سیاسی ۳- ارزش اقتصادی ۴- ارزش مذهبی ۵- ارزش اجتماعی و ۶- ارزش هنری یافته‌های فرعی این پژوهش نشان داد که بین جنسیت و سن و تجربه خدمتی، تحصیلات و وضعیت استخدام با هیچ یک از متغیرهای دیگر نظام ارزش‌ها رابطه ندارد. دلخوش (۱۰) پژوهشی با عنوان سلسله مراتب ارزشی دانشجویان ایرانی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب انجام داده‌اند. یافته‌های پژوهش مشخص کردند که ترتیب سلسله مراتب ارزشی جوانان با سلسله مراتب ارزشی همه فرهنگی مطابقت داشت. اما برخی قضاوت‌های نامتعارف نیز مشاهده شد بین مردان و زنان در خصوص ترتیب سلسله مراتب ارزش‌ها وفاق قابل توجهی دیده شد و دانشجویان با گرایش‌های تحصیلی متفاوت در خصوص ترتیب سلسله مراتب ارزش‌ها شباهت زیادی داشتند.

کیتا و سیتا رزیک (۱۳) در تحقیقی تحت عنوان نگرش والدین و بحران ارزش‌ها در نوجوانان دریافتند که نگرش‌های والدین می‌تواند در ایجاد یک نظام ارزشی در نوجوانان مؤثر باشد. هر قدر بین ارزش‌های والدین و نوجوانان همسانی بیشتری باشد نوجوانان کمتر به بحران ارزشی مبتلا می‌شوند.

رش ۲ در پژوهشی به تفاوت‌ها و تعارض‌ها بین ارزش‌های جهانی شدن با ارزش‌های فرهنگ بومی اشاره دارد مطابق این پژوهش‌ها نظام ارزشی در کشورهای پیشرفته صنعتی غربی مثلاً به جای آن که بر ارزش‌های دینی و کلاسیک مبتنی باشد. بر جایگزین‌های که عناوینی چون تجدید تعریف خانواده برابری کامل جنسیتی، حذف ایدئولوژی از زندگی اجتماعی، جهت‌گیری غربی در دموکراسی و حقوق بشر، لذت‌جویی شخصی دارند، مبتنی است.

اشمیت ۳ (۱۴) در یک مطالعه به بررسی ارزش‌های اخلاقی نوجوانان در مدارس مسیحی و مدارس عادی پرداخته است. او در این مطالعه از نمونه آماری که شامل ۱۱۸ دانش‌آموز در مدارس عادی و ۷۳ دانش‌آموز در مدارس مسیحی انتخاب کرده و مورد مطالعه قرار داده است و وی در این مطالعه از دانش‌آموزان خواست تا درباره ۱۸ زوج از نگرش‌های اخلاقی و غیراخلاقی به صورت درست و غلط اظهار نظر کنند. نتایج او نشان داد که به طور کلی شاخص رفتار اخلاقی در دانش‌آموزان مسیحی بهتر از مدارس عادی

3 -Schmidt

4 -Mixed

1 -Kita & Sitarzyk

2 Rash

توسط پژوهشگر، برخی از اعضای نمونه و خبرگان فوق‌الذکر به لحاظ ساختاری، نگارشی، املائی و ... مورد بررسی قرار گرفت و اصلاحات لازم انجام شد. در روایی محتوایی در قالب یک روش دلفی و با کمک فرم‌های CVI و CVR و به کمک ده نفر از خبرگان شامل اعضای مصاحبه‌شونده، خبرگان دانشگاهی، چند نفر از آزمودنی‌ها و ... محتوای پرسشنامه از نظر سؤال‌های اضافی و یا اصلاح سؤال‌ها مورد بررسی قرار گرفت.

در این پژوهش پایایی از طریق ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی ۴ محاسبه شد. مقادیر این دو ضریب برای همه متغیرهای پژوهش بالای ۰/۷ به دست آمد که نشان‌دهنده پایا بودن ابزار اندازه‌گیری بود.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

کیفی: برای تحلیل داده‌های کیفی پژوهش از روش دلفی فازی استفاده شد. روش دلفی فازی برای بررسی قضاوت خبرگان و غربال مهم‌ترین عوامل استفاده می‌شود تا بتوان به مطمئن‌ترین توافق گروهی خبرگان درباره موضوعی خاص دست یافت که با استفاده از پرسشنامه و نظرخواهی از خبرگان به دفعات با توجه به بازخورد حاصل از آنان صورت می‌گیرد. در این پژوهش پس از استخراج عوامل موثر بر ارزش‌های شوارتز از مبانی نظری موجود، عوامل تاثیرگذار اولیه شناسایی شده و در قالب پرسشنامه نیمه باز برای اظهار نظر نهایی به خبرگان ارائه می‌گردد. در پژوهش حاضر پس از انتخاب خبرگان و تهیه و ارسال پرسشنامه نیمه باز برای آنان، نظرات دریافت و تحلیل می‌گردد، سپس پاسخ‌ها طبقه‌بندی شده و عدم توافق‌ها اعلام می‌گردد. این فرآیند تکرار شده تا در نهایت اجماع صورت گیرد. نتایج این مرحله زیر ساختی برای مرحله بعد فراهم می‌کند. در نهایت پرسشنامه‌های تحقیق تهیه و در نمونه آماری تحقیق، توزیع و جمع‌آوری شده و در نهایت با توجه به تجزیه و تحلیل اطلاعات، اصلاحات و تعدیلات لازم در مدل صورت گرفته و گزارش نهایی تحقیق ارائه می‌گردد.

ب- بخش کمی

در بخش کمی با توجه به سؤال‌های پژوهش از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است.

آمار توصیفی

برای توصیف ویژگی‌های جمعیت شناختی که داده‌های آن از پرسشنامه به دست آمد از درصد، فراوانی، جداول، اشکال و نمودار استفاده شد و همچنین به منظور توصیف مؤلفه‌های شناسایی شده از میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی برای هر یک از متغیرها ارائه شد که این فرآیند توسط نرم‌افزار SPSS انجام شد.

آمار استنباطی

با استفاده از مدل معادلات ساختاری و نرم افزار Smart PLS روابط علی موجود در مدل ساختار مدور ارزش‌های شوارتز در

ابزار گردآوری داده‌ها متناسب با هر مرحله متفاوت است که بدین شرح می‌باشد:

در مرحله اول (کیفی) پژوهش:

در بخش کیفی این پژوهش از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته استفاده شد. در مصاحبه‌های انفرادی با مصاحبه‌شوندگان، برای بررسی مقدماتی ابتدا عوامل شناسایی شده به نظر خبرگان رسید و از آنان خواسته شد تا نظر خود را در خصوص موثر یا موثر نبودن عوامل شناسایی شده مقدماتی در بازه صفر تا ده به روش فازی دوزنقه‌ای ارائه نمایند و موارد پیشنهادی خود را نیز در قسمت مربوطه اضافه نمایند.

در مرحله دوم (کمی) پژوهش:

به منظور گردآوری داده‌های مورد نیاز پژوهش و تعیین صحت و سقم آن‌ها در بخش کمی، پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته بر گرفته از نتایج فرآیند دلفی فازی تنظیم شد. این پرسشنامه شامل سوالات بسته پاسخ با طیف لیکرت پنج‌گانه در خصوص عوامل موثر بر ارزش‌های شوارتز در بین شهروندان تهرانی می‌باشد که با نظرسنجی از شهروندان، تکمیل شده است. روایی پرسشنامه شامل روایی صوری، محتوا و روایی سازه است و اعتبار آن با ضریب آلفای کرونباخ و ضریب پایایی ترکیبی اندازه‌گیری شد.

گویه‌های پرسشنامه‌های این پژوهش شامل دو قسمت است:

الف) گویه‌های عمومی: در سؤال‌های عمومی هدف کسب اطلاعات کلی و جمعیت‌شناختی پاسخگویان است. این قسمت شامل پنج سؤال است و مواردی مانند جنسیت، سن، تحصیلات، رشته تحصیلی و سابقه سکونت در شهر تهران مطرح شده‌اند.

ب) پرسشنامه محقق ساخته

گویه‌های تخصصی: این بخش شامل ۸۰ گویه بسته می‌باشد. در طراحی این بخش سعی شده است که تا حد ممکن، گویه‌های پرسشنامه‌ها برای پاسخگویان قابل درک باشد. این گویه‌ها از نوع بسته و از طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت می‌باشد. لازم به ذکر است، در زمان توزیع پرسشنامه پژوهش‌گر در محل حضور داشته و به صورت شفاهی جهت روشن شدن مطلب و گویه‌های پرسشنامه به رفع ابهام برای آزمودنی‌ها مبادرت ورزیده است.

روایی و پایایی

کیفی: روایی: برای حصول اطمینان از روایی ابزار در بخش کیفی پژوهش و به منظور اطمینان خاطر از دقیق بودن یافته‌ها از دیدگاه پژوهشگر، از نظرات ارزشمند اساتید آشنا با این حوزه و متخصصان دانشگاهی که در این حوزه خبره و مطلع بودند استفاده شد. هم‌چنین به‌طور هم‌زمان از مشارکت‌کنندگان در تحلیل و تفسیر داده‌ها کمک گرفته شد. در پژوهش کنونی از پایایی بازآزمون و روش توافق درون موضوعی برای محاسبه پایایی انجام گرفته استفاده شد.

کمی: به منظور تعیین روایی پرسشنامه از روایی ظاهری ۱، محتوایی ۲ و سازه ۳ استفاده شد. در روایی ظاهری پرسشنامه‌ها قبل از توزیع

3- Construct Validity

4- Composite Reliability (CR)

1- Faced Validity

2- Content Validity

ساختاریافته مصاحبه شد و با استفاده از رویکرد رویکرد دلفی فازی مصاحبه ها مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

جدول ۱. عوامل موثر بر اجزاء ساختار مدور ارزش های شوارتز

ردیف	سازه ها و عوامل موثر	نظر خبرگان
	خیرخواهی	
	سنت	
	همنویایی	
سازه های تشکیل	امنیت	
دهندع ساختار	قدرت	
مدور ارزش های	موقیت	
شوارتز	برانگیختگی	
	لذت طلبی	
	جهانگرایی	
	خودانکایی	
	درآمد	
	فاصله طبقاتی	
	کار و کارآفرینی	
	تهاجم فرهنگی	
	رفتار سیاست مداران	
عوامل موثر بر	مردم سالاری	
ساختار مدور	قوانین و نحوه اجرا	
ارزش های شوارتز	خانواده و تضاد ارزش ها	
	دین	
	روابط	
	رسانه ها	
	تحصیلات	

سوال دوم پژوهش: وضعیت موجود شهروندان تهران از نظر ساختار مدور ارزش های شوارتز چگونه است؟

برای مشخص کردن وضعیت شهروندان تهران از نظر ساختار مدور ارزش های شوارتز، با توجه به نرمال بودن توزیع داده ها و مقیاس فاصله ای متغیرها از آزمون t تک نمونه ای استفاده شد. و نتایج نشان داد که سطح معناداری در همه سازه ها کمتر از پنج صدم می باشد و بنابراین فرض صفر با ۹۵ درصد اطمینان برای این سازه ها رد و فرض پژوهش تأیید می شود. همچنین، با توجه به اختلاف میانگین که مقادیری مثبت هستند، چنین استنباط می شود که وضعیت شهروندان در آن سازه مطلوب می باشد.

شهروندان تهرانی مورد بررسی قرار گرفت. در تجزیه و تحلیل اطلاعات، داده هایی که از پرسشنامه بدست آمد، با استفاده از نرم افزار SPSS و Smart PLS در دو بخش توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در بخش توصیفی عملیات مربوط به اطلاعات جمعیت شناختی افراد نمونه آماری با استفاده از فرامین نرم افزار SPSS صورت پذیرفت. همچنین از جداول و نمودارهایی که حاوی میانگین، فراوانی، درصد تجمعی و... است، در این بخش استفاده شد. در بخش استنباطی نیز بررسی سوالات پژوهش با استفاده از روش مدل سازی معادلات ساختاری و آزمون t انجام گرفت و دقت مدل برآوردی نیز با استفاده از معیارهای خوبی برازش اندازه گیری شد. این روش بهترین ابزار برای تحلیل تحقیقاتی است که در آنها متغیرهای آشکار دارای خطای اندازه گیری هستند و همچنین روابط بین متغیرها پیچیده است. برای تحلیل از نرم افزار Smart PLS استفاده شد که مزیت هایی دارد که مهمترین آن قابلیت تحلیل با استفاده از داده هایی با حجم پایین می باشد که این مزیت یکی از دلایل گرایش به استفاده از این روش مدل سازی در تحقیق حاضر می باشد.

یافته ها

در این بخش داده های پژوهش با استفاده از روش های علمی در دو بخش کمی و کیفی مورد تحلیل و ارزیابی قرار می گیرد؛ اما قبل از تجزیه و تحلیل داده ها پیش پردازش داده ها مورد بررسی قرار گرفت.

یافته های بخش کیفی

سوال اول: عوامل موثر بر اجزاء ساختار مدور ارزش های شوارتز کدامند؟

برای پاسخ به این سوال، در جریان مصاحبه با جمع بندی پیشنهادات در ابتدای دور دوم مصاحبه سازه های پیشنهادی ارائه می گردد و با طی مراحل دلفی فازی، در انتها مواردی که از نظر خبرگان عوامل و سازه های موثر بر اجزاء ساختار مدور ارزش های شوارتز می باشند برای مرحله بعد تجزیه و تحلیل ارائه می گردند و سازه هایی که از نظر خبرگان موثر نمی باشند از مراحل بعدی تجزیه و تحلیل حذف می گردند. دلفی فازی در سه مرحله انجام پذیرفت و با توجه به نتایج بخش کیفی، عوامل موثر و متغیرهای مورد استفاده در مدل نهایی پژوهش شناسایی شد و در ادامه یافته های این بخش در قالب بخش کمی جهت مدلسازی و ارائه مدل نهایی مورد استفاده قرار می گیرند.

در شناسایی عوامل موثر بر اجزاء ساختار مدور ارزش های شوارتز از مبانی نظری و پیشینه پژوهش استفاده شد و جهت تکمیل عوامل شناسایی شده با ۳۰ خبره در این زمینه بر اساس مصاحبه نیمه

جدول ۲. آزمون تی تک نمونه ای به منظور بررسی وضعیت عوامل و سازه های شناسایی شده در مدل ساختار مدور ارزش های شوارتز در بین شهروندان تهرانی

ارزش آزمون = ۳				
مؤلفه	مقدار تی	Sig.	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصد از اختلاف حد بالا حد پایین
ارزش های شوارتز	خیرخواهی	۰,۰۰۰	۰,۴۳	۰,۳۵ ۰,۵۱
	سنت	۰,۰۰۰	۰,۳۰	۰,۲۲ ۰,۳۹
	همنوایی	۰,۰۴۱	۰,۰۹	۰,۰۰ ۰,۱۸
	امنیت	۰,۰۰۰	-۰,۶۲	-۰,۵۴ -۰,۷۰
	قدرت	۰,۰۰۰	۰,۲۷	۰,۱۹ ۰,۳۵
	موفقیت	۰,۰۰۰	-۰,۱۷	-۰,۰۸ -۰,۲۶
	برانگیختگی	۰,۰۰۰	۰,۲۹	۰,۲۰ ۰,۳۸
	لذت طلبی	۰,۷۲۱	-۰,۰۲	-۰,۰۷ -۰,۱۰
	جهانگرایی	۰,۰۰۰	۰,۱۹	۰,۱۱ ۰,۲۸
	خوداتکایی	۰,۰۰۰	-۰,۴۴	-۰,۳۵ -۰,۵۲
عوامل اقتصادی	درآمد	۰,۰۰۰	-۰,۳۱	-۰,۲۳ -۰,۳۹
	فاصله طبقاتی	۰,۰۰۰	-۰,۲۴	-۰,۱۷ -۰,۳۲
	کار و کارآفرینی	۰,۰۰۰	۰,۲۳	۰,۱۵ ۰,۳۱
	تهاجم فرهنگی	۰,۰۰۰	۰,۱۸	۰,۱۱ ۰,۲۶
عوامل سیاسی	رفتار سیاست مداران	۰,۰۰۰	-۰,۲۵	-۰,۱۷ -۰,۳۳
	مردم سالاری	۰,۰۰۰	۰,۲۹	۰,۲۱ ۰,۳۸
	قوانین و نحوه اجرا	۰,۰۰۰	۰,۲۴	۰,۱۵ ۰,۳۲
عوامل اجتماعی	خانواده و تضاد ارزش ها	۰,۰۰۰	-۰,۵۴	-۰,۴۵ -۰,۶۲
	دین	۰,۰۰۰	۰,۳۶	۰,۲۸ ۰,۴۴
	روابط	۰,۰۰۹	۰,۱۱	۰,۰۳ ۰,۱۹
عوامل آموزشی	رسانه ها	۰,۰۰۹	-۰,۱۱	-۰,۰۳ -۰,۱۹
	تحصیلات	۰,۰۰۰	۰,۳۵	۰,۲۶ ۰,۴۳

با ضریب ۰,۶۲۲ بر ارزش های شوارتز تاثیرگذار می باشند و در عین حال عوامل آموزشی شامل سازه های رسانه ها و تحصیلات با ضریب ۰,۶۷۵، عوامل اجتماعی با سازه های خانواده و تضاد ارزش ها، دین و روابط با ضریب ۰,۷۰۳ و عوامل اقتصادی شامل سازه های درآمد، فاصله طبقاتی، کار و کارآفرینی با ضریب ۰,۴۷۴ بر ارزش های شوارتز تاثیرگذار می باشند.

برای تعیین میزان روابط بین سازه ها از اثر مستقیم استفاده شد. اثر مستقیم که در واقع یکی از اجزاء سازنده مدل های معادلات ساختاری است و رابطه جهت داری ۲ را میان دو متغیر نشان می دهد. این نوع اثر در واقع بیان گر تأثیر خطی علی فرض شده یک متغیر بر متغیر دیگر است. در درون یک مدل هر اثر مستقیم، رابطه ای را میان یک متغیر وابسته و متغیر مستقل، مشخص و بیان می کند. در جدول زیر اثرات مستقیم و آماره t بر اساس تجزیه و تحلیل داده ها آورده شده است.

2- Directional

بنابراین شهروندان تهرانی از نظر سازه های خیرخواهی، سنت، همنوایی، قدرت، برانگیختگی، جهانگرایی، کار و کارآفرینی، تهاجم فرهنگی، مردم سالاری، قوانین و نحوه اجرا، دین، روابط و تحصیلات در وضعیت مطلوبی قرار دارند و از طرف دیگر دست اندرکاران حوزه اجتماعی در شهر تهران بایستی برای بهبود وضعیت شهروندان در سازه های امنیت، موفقیت، لذت طلبی، خوداتکایی، درآمد، فاصله طبقاتی، رفتار سیاست مداران، خانواده و تضاد ارزش ها و رسانه ها تصمیمات مورد نیاز را اتخاذ نمایند. یافته های مربوط به سوال سوم پژوهش: روابط علی بین عوامل موثر بر ارزش ها و اجزاء ساختار مدور ارزش های شوارتز چگونه می باشند؟

جهت پاسخگویی به سوال سوم پژوهش از مدل معادلات ساختاری استفاده شد و نتایج نشان داد که عوامل سیاسی شامل سازه های تهاجم فرهنگی، رفتار سیاست مداران، مردم سالاری و قوانین و نحوه اجرا

1- Direct Effect

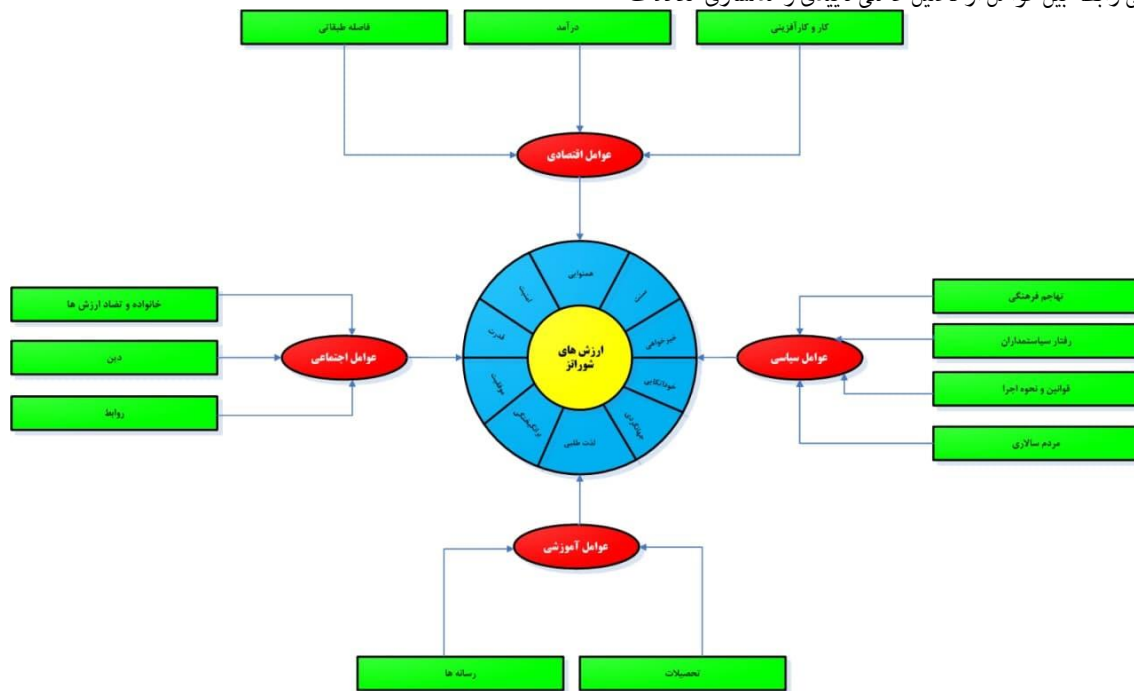
جدول ۳. اثرات مستقیم، آماره t و روبرب بین سازه های مدل چابکی

sig	آماره t	ضریب مسیر (β)	روابط بین سازه ها
<.۰,۰۱	۳,۱۲۶	۰,۴۷۴	عوامل اقتصادی ← ارزش های شوارتز
<.۰,۰۱	۴,۷۱۵	۰,۶۲۲	عوامل سیاسی ← ارزش های شوارتز
<.۰,۰۱	۶,۲۶۳	۰,۶۷۵	عوامل آموزشی ← ارزش های شوارتز
<.۰,۰۱	۷,۱۵۷	۰,۷۰۳	عوامل اجتماعی ← ارزش های شوارتز

ساختاری استفاده شد. لذا مدل مفهومی پژوهش از طریق مدل سازی معادلات ساختاری مورد آزمون قرار گرفته است. در ادامه مدل مفهومی مهایی پژوهش ارائه می شوند.

یافته های مربوط به سوال چهارم پژوهش: مدل ارزیابی ارزش های شوارتز نزد شهروندان تهرانی چگونه است؟

برای ارائه مدل ارزیابی ارزش های شوارتز نزد شهروندان تهرانی و بررسی رابطه بین عوامل از تحلیل عاملی تاییدی و مدلسازی معادلات

شکل ۱- مدل مفهومی نهایی پژوهش

تواند موجب شناسایی تغییرات فرهنگی تحولات اجتماعی در طول زمان ها و مکان های مختلف گردد. بدین خاطر پی بردن به وضعیت نظام ارزشی جامعه، ما را با ساختار فرهنگی جامعه آشنا می سازد. در مجموع با مروری بر تعاریف ارائه شده درباره ارزش ها ملاحظه می گردد، اکثراً برداشتی مثبت از آن داشته و آن را امری پسندیده و مطلوب تلقی می نمایند که معیاری برای نسخه های کنشی مختلف در سطح جامعه فراهم می کند. در واقع ارزش ها نمایانگر عقاید و اصولی هستند که از نظر فردی یا اجتماعی، نوعی رفتار برتر شمرده می شوند و نیز به باورهای افراد یک جامعه درباره آنچه خوب، درست و مطلوب است گفته می شود.

بنابراین شروع تحولات فرهنگی - اجتماعی مختلف در دوران اخیر نشان از تغییر در ساختار ارزشی جوامع دارد به گونه ای که بحث از ارزش ها و تغییر در نظام آموزشی از مباحث مهمی است که در شرایط گذار خود را بیشتر متجلی می سازد. نیاز پایه و اساس ارزش های فردی و اجتماعی را تشکیل می دهد. به دنبال نیاز توجه و گرایش شکل می گیرد. افراد جامعه اموری را « ارزشمند » می دانند

نتایج نشان داد که کلیه بارهای عاملی دارای تفاوت معناداری با صفر می باشند. بنابراین براساس نتایج نشان داده شده می توان نتیجه را اینگونه بیان کرد که با توجه به سطح معناداری کوچکتر از ۰۰۵/ و مقدار نسبت بحرانی کمی توان ادعا کرد که کلیه سازه ها از نظر تاثیر گذاری بر ساختار مدور ارزش های شوارتز مورد تأیید قرار می گیرد.

نتیجه گیری

فرهنگ هر جامعه متشکل از نظام ارزش ها، عقاید و نمادهای احساسی و عاطفی هدایت کنند و معنا بخش اعمال اجتماعی و زندگی جمعی است. فرهنگ از یک سو مشتمل بر مؤلفه های درونی شده شخصیت عاملان فردی و از سوی دیگر نگاه های نهادی شده نظام اجتماعی است. به نظر اینگلهارت « فرهنگ نظامی است از نگرش ها، ارزش ها و دانشی که به طریقی گسترده در میان مردم مشترک است و از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود. بنابراین ارزش ها یکی از عناصر اصلی فرهنگ می باشد و مطالعه و ابعاد آن می

شکل جدید خانواده ارزش های جدیدی را نیز به همراه خود به همراه داشت که متفاوت از ارزش های خانواده گسترده و سنتی است. تغییر عمده در ایران ناشی از اقتصاد نفتی بوده است، به عبارتی اقتصاد نفتی و نه صنعتی در ایران، باعث شکل گیری رانت نفتی شده است. در ایران فرایند صنعتی شدن اتفاق نیفتاده و افراد از درآمد حاصل از فروش نفت به ثروت رسیده اند. بنابراین اتفاقی که در ایران افتاده این است که جامعه ایران گذر از منابع درآمد محدود و روستایی به درآمد نفتی و سیستم رانتی نفتی را تجربه کرده که این باعث دگرگونی سیستم های ارزشی در جامعه و خانواده ها شده است. این مسأله خود باعث تغییراتی در نقش و موقعیت افراد در داخل خانواده ها شده است. از جمله اینکه زنان بیش از گذشته با ورود به دانشگاه ها، سرمایه فرهنگی خود را افزایش داده و تنها راه ارتقاء سرمایه فرهنگی خود را بالا بردن سطح تحصیلات دانسته اند. این امر خود باعث افزایش سن ازدواج شده است. چالش های مابین ارزش های سنتی و مدرن، نیز ورود فناوری و فرهنگ نهفته در بطن آن به علاوه تحولات عمیق و گسترده سیاسی و اقتصادی و پیدایی طبقه متوسط شهری، افزایش بی سابقه مصرف کالاهای جدید، ورود امکانات جدید ارتباطی نظیر اینترنت و شبکه های ماهواره ای به زندگی شهروندان موجب تغییرات ارزشی شدید در جامعه ما شده اند. با توجه به عوامل بیرونی اثرگذار بر خانواده و افزایش جمعیت جوان و نیازهای آنان، جامعه ایرانی با تفاوت نسلی روبرو شده است و جوانان به عنوان یک گروه اجتماعی از لحاظ نحوه گذران اوقات فراغت، دوست یابی، علایق و نیازها و ارزش ها با پیران متفاوت اند. در ایران ما شاهد دو نسل متفاوت هستیم که یکی از آنها با توجه به تجربه تاریخی متفاوت، از جمله انقلاب و جنگ، با توجه به شرایط تاریخی و اجتماعی خاص این دوره، با ارزش های مذهبی و دینی پیوند دارند و نسل جدید با توجه به شرایط زیستی متفاوت از نسل قبل، که در آن تبلیغات رسانه ای نیز تأکید بر ارزش های مادی و لذت جویانه داشته که در نتیجه آن میل به ارزش های مادی، فردگرایانه، سودجویانه و منفعت طلبانه برای نسل جدید افزایش یافته است. لذا با توجه به تضاد ارزش ها در جامعه ایرانی بررسی نظام ارزشی از دیدگاه مدلی که به خوبی بتواند تضادها را در کنار یکدیگر قرار دهد می تواند راهکارهای مناسبی جهت بهبود ارزش ها در جامعه ارائه دهد.

شوارتز نظریه ی خود را درباره ی ارزشها مطرح می کند و مقیاسی برای اندازه گیری ارزشها تهیه نموده است. بر همین اساس، ارزشها، اهداف فراموقعیتی هستند که به منزله اصول راهنما در خدمت زندگی فرد یا گروه قرار داشته و اهمیت متفاوتی دارند. با توجه به فرض شوارتز ارزشها همان اهداف هستند، بنابراین سه ملاک تشخیص ابعاد ارزشی عبارتند از: نخست، ارزشها ممکن است در خدمت منافع فردی یا جمعی باشند. دوم، ارزشها ابزاری هستند و سوم، ارزشها ی برخاسته از سه نیاز اساسی بشر (یعنی نیازهای زیست شناختی، نیاز به تعامل اجتماعی و نیازهای رفاهی) است. ارزش های شوارتز که در پژوهش حاضر مورد بررسی قرار گرفتند عبارتند از ارزش قدرت: وضعیت اجتماعی و منزلت، کنترل یا تسلط بر مردم و منابع. ارزش موفقیت: موفقیت شخصی از طریق نشان دادن صلاحیت با توجه به استانداردهای اجتماعی. ارزش لذت جویی:

که به نحوی با نیاز آن ها در ارتباط بوده و بتواند پاسخگوی نیاز آن ها باشد. اگر افراد جامعه رفتاری را هماهنگ و همخوان با نیاز خود تشخیص داده و به عنوان یک ارزش و هنجار اجتماعی به آن عمل نمودند، انتظاری که خواهند داشت این است که آن عمل و رفتار بتواند نیاز آنها را برآورده کند، در صورتی که انتظارشان برآورده شود و احساس کنند که واقعاً رفتار مورد نظر با یکی از نیازهای اساسی آن ها در ارتباط است، بیشتر به آن ارزش و هنجار اجتماعی بها داده و عمل می کنند یعنی تغییر کیفی در نظام ارزشی جامعه ایجاد شده و رفتار و عمل ارزشمند، ارزشمندتر می شود. اما اگر به عللی رفتار مورد نظر نتواند نیاز و انتظارات افراد جامعه را برآورده کند، اهمیت چندانی به آن ارزش نمی دهند و رفتار دیگری را به عنوان هنجار اجتماعی برمیگزینند و در این صورت تغییر ماهوی در نظام ارزشی جامعه ایجاد می گردد. بنابراین ارزش ها شکل دهنده رفتار و کردار و غایت فعالیت های افراد جامعه می باشد

ارزش های یک فرد با نگرش های او در ارتباطند و به عنوان معیار و استاندارد برای هدایت رفتار افراد مطرح هستند و به عنوان مجموعه ای از دوست داشتن ها، نقطه نظر ها، بایدها، تمایلات درونی و قضاوت های افراد که دیدگاه آنان را در مورد جهان تعیین می کنند، تعریف می شوند و از متغیرهایی هستند که بر امنیت اجتماعی تأثیر زیادی دارند. امنیت یکی از مسائل اساسی توسعه در جوامع انسانی محسوب می شود و جزء حیاتی ترین نیازهای جامعه بشری است و قوام و پایداری ساختارهای هر جامعه ای به میزان امنیت افراد آن جامعه بستگی دارد، زوال امنیت می تواند آرامش خاطر انسان را از بین ببرد و به جای آن اضطراب رادر ادل انسان وارد کند.

ارزش ها مفاهیمی هستند که زندگی آدمی از آن ها معنی می گیرد و راهنمای مؤثری برای هدایت فعالیت های انسانی هستند. در حقیقت در پشت همه رفتارهای جمعی، دنیایی از ارزش های فردی قرار دارد. و فقط پس از فهم این ارزش هاست که قادر به توجیه رفتارها خواهیم بود. ارزش را جهت گیری انتخابی مثبت یا منفی از سوی فرد یا گروه درباره هر چیزی تعریف کرده اند. در مورد ارزش های اجتماعی سه عامل، علاقه مندی افراد جامعه به ارزش ها، احترام به آن ها و تلاش برای تحقق آن ها مورد توجه است. با توجه به نقشی که ارزش ها در نظام هنجارهای اجتماعی ایفا می کنند، افراد سعی می کنند بین واقعیت ها و ارزش ها تعامل و تطابق ایجاد کنند. هرگاه این تطابق به هر علتی بهم بخورد افراد به سمت تغییر در واقعیت های محیطی کشیده می شوند و اگر نتوانند این کار را انجام دهند، اعتراض می کنند. ارزش هایی همچون خیرخواهی، سنت، همنوایی، امنیت، قدرت، موفقیت، برانگیختگی، لذت طلبی، جهانگرایی، خوداتکایی و دیگر ارزش های اخلاقی مثبت مقوم امنیت اجتماعی است و به عکس ارزش هایی چون کلاهبرداری و نفاق تضعیف کننده امنیت اجتماعی است. تلاش برای بست ارزش های مثبت و اطمینان خاطر دادن به اعضای جامعه از حیث حفظ امنیت اجتماعی مقوم اعتماد در جامعه خواهد بود و فقدان آن، پیامدهای خطرناکی به دنبال دارد.

انواع ارزشی دهگانه شوارتز در مجموع به دو بُعد ارزشهای جمع گرایانه و ارزشهای فردگرایانه به شیوه زیر تقسیم می شوند. ارزشهای جمع گرایانه شامل خیرخواهی، جهان گرایی، سنت، امنیت و همنوایی و ارزشهای فردگرایانه شامل قدرت، استقلال، زندگی، زندگی هیجان انگیز و لذت گرایی.

ارزشها تحت تاثیر عوامل گوناگونی از جمله سیر تاریخی، پیشرفت، جنگها، مراودات فرهنگی و اجتماعی، تکنیک و فن آوری ها و با مدرنیته شدن در حال تغییر هستند. پدیده های اجتماعی ترکیبی از ذهنیت و عینیت است؛ واقعیتی ناتمام که همیشه در حال تغییر و شدن هستند و این پدیده های اجتماعی بر یکدیگر تاثیر می گذارند و یکدیگر را مشروط و محدود می کنند. ارزشهای اجتماعی بعنوان پدیده اجتماعی پویا متاثر از واقعیت های محیطی و تغییرات درونیست و در این میان ارزشها در کشاکش تمام نشدنی تقابلهای دوتایی قرار دارند. ارزشهای جوامع با همبستگی مکانیکی در مقابل همبستگی ارگانیکی زیست جهان در مقابل سیستم شخصیت ابزاری در مقابل ابرازی عقلانیت فردی در برابر من اجتماعی، از این رو بر اساس اصل دیالکتیک در درون هر تری آنتی تر آن نیز شکل می گیرد و سپس در روند زمان سنتر جدیدی حاصل می آید. در واقع حیات اجتماعی ما در جدال همیشگی تغییرات بسر می برد. ارزشهای اجتماعی در حوزه عمومی نیز در دیالکتیک ناتمامی از جایگزینی ارزشهای نوین بجای ارزشهای سنتی قرار دارند. این تغییر در اعصار گذشته بسیار نامحسوس و بطئی بوده ولی با مدرنیته شدن، جهانی شدن و پیچیدگی روابط اجتماعی و همچنین غلبه عقلانیت و تقسیم فزاینده کار، شرایطی را بوجود آورده که بر سرعت و تنوع ارزشها افزوده شده و این امر بر تشدید غلبه ارزشهای فردی بر ارزشهای جمعی افزوده است. پس با توجه به اصل دیالکتیک، وجود ستیزه درونی در هر گروه اجتماعی اجتناب ناپذیر است حتی در حوزه عمومی هم قابل مشاهده است هر چند که توجه به ارزشهای اجتماعی جمعی، خیرخواهی، مشارکت از اصول بنیادین آن محسوب می گردد. در درون ارزشهای جمعی ارزشهای فردی رشد و غلبه پیدا می کند.

از موارد مهمی که در مدل پژوهش مبتنی بر ساختار مدور ارزش های شوارتز وجود دارد مشخص کردن روابط پویایی بین گونه-هاست روابط پویایی تعارضی و توافقی بین گونه های ارزشی به شکل مدور که فرض می شود نظام های ارزشی را تشکیل می دهند، ارائه شده است. فرض منطقی این است که گونه ها دارای استلزامات رفتاری مشابهی هستند و متقابلاً از یکدیگر حمایت می کنند و در ساختار مدور به صورت گونه های همجوار ظاهر می شوند گونه هایی که دارای هدف های انگیزشی متعارض هستند دارای کمترین همبستگی مثبت و حتی همبستگی منفی هستند این گونه دارای استلزامات رفتاری متعارض هستند و در ساختار مدور در جهت مخالف هم قرار دارند. تضادهای بین گونه های ارزشی رقیب، با این حال، ساختار دو بعدی عمود برهمی را به وجود می آورند که مرکب از گونه های ارزشی مرتبه بالاتر بود و گونه های معیار را ترکیب می کنند. نخستین بعد، آمادگی برای تغییر در برابر محافظه کاری، ارزشهایی را که بر فکر و عمل مستقل خویش و طرفداری از تغییر

لذت و رضایت مندی برای خود. ارزش برانگیختگی: نوآوری و چالش در زندگی. ارزش استقلال: ایده های مستقل و انتخاب عمل، ایجاد، کاوش. ارزش خیرخواهی: حفاظت و تقویت رفاه مردم که با آنها تماس فردی مکرر داشته است. ارزش سنت: احترام، تعهد و پذیرش آداب و رسوم و ایده هایی که فرهنگ و مذهب سنتی خود را به وجود می آورند. ارزش همنوایی: خودداری از نقض انتظارات اجتماعی رسمی و غیررسمی. ارزش جهانگرایی: درک، قدردانی، صعه صدر و حمایت از رفاه همه مردم و طبیعت. ارزش ایمنی: امنیت، هماهنگی و ثبات روابط خود و جامعه.

جهت گیری ارزشی یکی از جهت گیری های اصلی کنش اجتماعی است و ثبات الگوهای فرهنگی به ثبات ارزشهای محوری در جامعه بستگی دارد. این موضوع وقتی تحقق می یابد که اعضای جامعه در فرایندهای نهادی و درونی شده ارزشها در جامعه شرکت جسته و آن را به انجام رسانده باشند؛ یعنی انگاره های فرهنگی ارزشی، درونی شده و بخشی از ساخت شخصیت کنشگر را تشکیل داده باشند. در چنین صورتی ارزشهای اجتماعی بخشی از نظام تمایل نیاز خواهند بود و میان انگیزش تکوین رفتار و عمل اجتماعی در جامعه نوعی یگانگی به وجود خواهد آمد. تامین این- نیاز منوط به تحقق صحیح فرایندهای نهادی شدن ارزشها در جامعه و موفقیت نهادهای فرهنگی در انجام وظایفی است که بر عهده دارند. در این جا نقشی که ساختارها و فرایندهای ساختاری در فرهنگ جامعه ایفا می کنند به خوبی آشکار می شود.

فرد یکپارچگی شخصیت خود را بدون هماهنگی کامل با هنجارهای منطقی، عینی مذهبی و اخلاقی نمی تواند به دست آورد. برعکس تضاد و ستیزه نه تنها مقدم بر این وحدت است، بلکه در هر لحظه از موجودیت خود نقش دارد. به همین دلیل، احتمالاً هیچ واحد اجتماعی وجود ندارد که بین اعضای آن جریانهای همگرا و واگرا به طور تفکیک ناپذیری درهم تنیده نباشد. یک گروه مطلقاً مرکزگرا و هماهنگ، یعنی وحدت ناب، نه تنها در عمل واقعیت ندارد، بلکه فرایند زندگی واقعی را هم نشان نمی دهد.

با جمع بندی نظریه های ارزش های اجتماعی که در فصل چهارم مورد بحث قرار گرفتند، به این نتیجه می رسیم ارزشهای اجتماعی در بسیاری از ابعاد و خصوصیات از هم مجزا و قابل گونه بندی هستند. بعنوان نمونه در دیدگاه تضاد، ارزشهای قدرت، ثروت، و یا در دیدگاه توافقی ارزشهایی چون سنتها، همنوایی و امنیت مورد توجه قرار می گیرد. از این رو اگر بخواهیم ارزشهای اجتماعی در حوزه عمومی را بر اساس دیدگاه های مختلف در قالب آن توضیح، تفسیر و گونه بندی نماییم، می توان از تقسیم بندی ارزشهای دهگانه شوارتز بهره گرفت. بدین ترتیب پنج مولفه ارزشی شوارتز یعنی، قدرت، منابع، موفقیت، لذت جویی، برانگیختگی با دیدگاههای تضادی و پنج مولفه، خیرخواهی، سنت، همنوایی، جهانگرایی و ایمنی با دیدگاه توافقی همگرایی دارد. همچنین ارزشها در دیدگاه کنش متقابل نمادین و انتخاب عقلانی متناسب با موقعیت، سود و زیان فردی می تواند هر یک از مولفه های فوق را دربر گیرد.

ارزش‌های شهروندان شهر تهران از تأکید کامل بر رفاه مادی و امنیت جانی به سوی تأکید بیشتر بر کیفیت زندگی تحول یافته است. مردم بیشتر نگران نیازهای فوری و آنچه تهدیدشان می‌کند هستند تا چیزهایی که دور از دسترس و غیر منزوی به نظر می‌رسند و اولویت نسبی امنیت اقتصادی و جانی نسبت به گذشته کمتر شده است. این دگرگونی شامل حوزه سیاسی هم می‌شود. بخش گسترده‌ای از مردم علاقه و درک کافی نسبت به سیاست ملی و بین‌المللی پیدا کرده‌اند و در پی ایفای نقش‌های مهمتری در تصمیم‌گیری سیاسی هستند.

مطالعه وضعیت اقتصادی کشور این نکته را نشان می‌دهد که جامعه در تأمین مسائل مادی و ایمنی بعضاً دچار مخاطره بوده و این عدم امنیت اقتصادی منجر به تحول تدریجی شده در حقیقت رسیدن به دوره‌ای که در آن ارزش‌های فرامادی مطرح باشند نیازمند دوره‌های طولانی رونق و شکوفایی اقتصادی است و شرایط مغایر، وضعیت مغایر را به وجود می‌آورد. همچنین اگر فردی دوران کودکی را با فقر تجربه کرده است در دوران بزرگسالی حتی پس از تأمین و بدست آوردن امنیت اقتصادی، همچنان در پی اندوختن مال و ثروت است حال اگر طبق فرضیه کمیابی در نظر بگیریم با مرتفع شدن نیازهای مادی و اولیه، نیازهای عالی‌تر چون نیاز به احترام و محبت و خودشکوفایی اولویت می‌یابند. بنابراین چنانچه اولویت‌های فرد با دوران جامعه‌پذیری او تناسب داشته باشند نمی‌توان انتظار تغییر مهمی در اولویت‌ها داشته باشیم بلکه در این شرایط تغییرات کوتاه-مدت و بلندمدت به وجود می‌آیند.

پیشنهاد‌های کاربردی

با توجه به نتایج حاصل از پژوهش و شناسایی سازه‌های موثر در ساختار مدور ارزش‌های شوارتز، پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد. به مسئولین توصیه می‌شود که از طریق وسایل ارتباط جمعی، سخنرانی‌ها و ... خانواده‌ها را در زمینه عوارض تضاد در خانواده آگاه کرده و آن‌ها را تشویق به داشتن رابطه سالم در محیط خانواده نمایند، تا فرزندان آن‌ها، پدر و مادر خود را به عنوان گروه مرجع و الگوی خود قرار داده و سعی در رونق ارزش‌های آن‌ها نمایند و از رجوع افراد به گروه‌های دیگر، مخصوصاً گروه‌های منحرف و به تبع آن ارزش‌های آن‌ها جلوگیری کنند.

مسئولین باید تعارضاتی که بین ارزش‌های اسلامی (مذهبی) با ارزش‌های ایرانی (ملی) و ارزش‌های غربی وجود دارد، را از بین ببرند. تا جوانان احساس وجود تشتت ارزشی در جامعه نکنند. زیرا احساس بی‌هویتی و سوءفهم در هویت خویش، جوانان را در خلاء سرگردان می‌کند. در حال حاضر در جامعه سه نوع ارزش (ملی، غربی و مذهبی) شکل گرفته و گروه‌های وابسته به این ارزش‌ها هر کدام، تأکید یک‌سویه‌ای بر یکی از این ارزش‌ها دارند، ولی تبعات زیان‌بار تأکید یک‌سویه بر هر کدام از این ارزش‌ها (کاهش همبستگی اجتماعی) در طول تاریخ ایران به اثبات رسیده است. بنابراین مسئولین باید با توجه به مبانی هویتی دیرینه ایران (اسلامی ایرانی) و برجسته کردن ارزش‌های مذهبی و ارزش‌های سنتی ایرانی که هیچ تعارضی با ارزش‌های مذهبی ندارد و حتی زیربنای آن ارزش‌ها، ارزش‌های مذهبی هستند، شرایطی مناسبی برای سنتز درست بین این ارزش‌ها را فراهم کنند، تا جوانان به جای آن‌که

تأکید می‌کنند گونه‌های خوداتکایی و برانگیختگی، را در تضاد با ارزش‌هایی قرار می‌دهد که بر خود محدودکنندگی تبعیت‌جویانه، حراست از رسوم سنتی و حفظ ثبات تأکید می‌کنند. امنیت، همنوایی و سنت، بعد دوم، یعنی توجه به تعالی خود در برابر توجه به ماوراء خود، ارزش‌هایی را که بر پذیرش دیگران به منزله افراد برابر با خود و علاقه‌مندی به رفاه آنها تأکید دارند. جهان‌گرایی و خیرخواهی در تضاد با ارزش‌هایی قرار می‌دهند که بر پیگیری موفقیت شخصی خویش و سلطه بر دیگران تأکید می‌ورزند. قدرت و موفقیت، گونه ارزشی لذت‌جویی نیز شامل عناصری از آمادگی برای تغییر و توجه به تعالی خود است. افزون بر این، پیگیری ارزش‌هایی که منافع فردی را تأمین می‌کنند، خوداتکایی، برانگیختگی، لذت‌طلبی، قدرت و موفقیت، در تقابل با ارزش‌هایی است که منافع جمعی را تأمین می‌کنند. خیرخواهی، همنوایی و سنت، جهان‌گرایی و امنیت نیز دربردارنده منافع فردی و جمعی هر دو می‌باشند.

تی مردم به این دلیل همنوایی می‌کنند که فکر می‌کنند نظر جمع درست است و بر نظر آنها ترجیح دارد، گفته می‌شود که همنوایی اطلاعاتی صورت گرفته است. شخص در این موقعیت‌ها صرفاً در جستجوی راه حلی برای رفع تردید و عدم یقین خود است. وقتی ما با موقعیت مهمی روبه‌رو می‌شویم، آمادگی زیادی پیدا می‌کنیم تا با اطلاعات رسیده در آن زمینه، همنوایی کنیم. به عنوان مثال، اگر در یک مجلس مهمانی در یک کشور خارجی نشسته باشیم و غذایی جلوی ما گذاشته باشند که ندانیم آن را چگونه باید خورد، طبیعی است به افراد دیگر نگاه کنیم و از آنها پیروی کنیم. همچنین اگر شخصی در یک جمع با موضوع مورد بحث آشنا نباشد یا در مورد قضاوت‌های مناسب مردد باشد، احتمال بیشتری دارد که با عقاید افراد دیگری که در آن مجمع هستند، همنوایی کند. در این موارد، می‌توانیم تبعیت را محصول کوشش شخص برای حل مسائل و رسیدن به نتایجی در مورد محیط و اوضاع و احوال اطراف خویش بدانیم.

اما اگر شخص به این دلیل با جمع همنوایی کند که از پیامدهای منفی مخالفت، وحشت دارد، همنوایی هنجاری روی داده است؛ یعنی در واقع، شخص با توجه به این که به درستی نظر خود و نادرست بودن نظر جمع اطمینان دارد، اما عمداً با جمع، همرنگی نشان می‌دهد تا تصویری منفی از خود در افراد ایجاد نکند، یا برای این که خود را از درگیر شدن با دیگران حفظ کند، عقاید خود را انکار می‌کند. به نظر می‌رسد همنوایی اطلاعاتی، شیوه مناسبی برای روبه‌رو شدن با موقعیت‌های مبهم و ناآشنا باشد. هرچند این نوع از همنوایی نیز از خطا مصون نیست، لیکن تنها راه ممکن برای ارائه پاسخ مطلوب در چنین موقعیت‌هایی است. به علت محدود بودن دانش بشری، ما ناگزیر از مراجعه به دیگران هستیم. استفاده از دانش و تجربه دیگران، نه تنها مثبت است، بلکه لازمه زندگی انسانی است. کسب دانش و تجربه در تمام زمینه‌ها، محال، بلکه غیر ضروری است. گنجینه تجارب انسان‌ها در اختیار ماست. افرادی که از گرنش در برابر دانایان سر باز می‌زنند، بر جهل و حماقت خویش صحه می‌گذارند. منتهی در استفاده از این علوم و تجارب، باید جوانب امر را در نظر گرفت.

body of the Supreme Leader in Iranian public universities", thesis of the Center for Public Management Training.

10. Delkhmoush, Zahra, (2013), "Value hierarchy of Iranian students in the Islamic Azad University, South Tehran Branch", Tehran: Islamic Azad University, South Tehran Branch, thesis for a master's degree.
11. Sheikhi, Shahrzad, (2015), "Study of the relationship between teacher value system and students' value system in high school and pre-university in Shiraz", Shiraz University, Master Thesis.
12. Ekrami, Mahmoud, (2016), Evaluation of the value system of managers of Payame Noor University of Tehran, Research project implemented (unpublished).
13. Kita, I & Sitarzyk, M.J, (2018), Parent's Attitude and Value Crisis in Adolescents, organization Behavior and Human Decision Processes, 112 (2), 83-98.
14. Schmidt, Tim, (2016), Studying Ethical Values of Adolescents in Christian Schools and Normal Schools, Academy of Management Journal, Vol. 47, No. 2, pp. 255- 266

به ارزش های بیگانه روی آورند و به ارزش های خودی به دیده آکراه بنگرند، به ارزش های اسلامی- ایرانی خود افتخار کنند.

References

1. Sadra, Ali Reza; (2017), Values governing Iranian society, Tehran, Strategic Research Center, third edition, p. 150.
2. Borg, I, Hermann, D, Bilsky, W, Poge, A, (2019), Do the PVQ and the IRVS scales for personal values support Schwartz's value circle model or Klages' value dimensions model ?, validation of measurement instruments, 45 (7), 50- 64.
3. Bilsky, W., & Hermann, D. (2016). Individual values and delinquency: on considering universals in the content and structure of values. *Psychology, Crime & Law*, 22, 921-944.
4. Borg, I., Bardi, A., & Schwartz, S. (2017). Does the value circle exist within persons or only across persons? *Journal of Personality*, 85, 151-162. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2016.05.011>.
5. Chelpi, Massoud; (2015), Sociology of Order: Theoretical Description and Analysis of Social Order, Tehran, Ney, Fourth Edition, p.57.
6. Paez, J, De-Juanas, A, (2015), Validation of "Schwartz Values Scale" for Spanish Adolescents Population, Procedure - Social and Behavioral Sciences, 165 (4), 195- 201.
7. Movahed, Majid, (2012), "Comparison of the values of control and non-control students", Shiraz University, University of Medical Sciences, Martyr and Veterans Affairs Foundation of Fars Province.
8. Karami, Mansour, (2017), "Study of the relationship between the value system of undergraduate students of Shiraz University", Shiraz Thesis: Shiraz University, M.Sc.
9. Haqqani, Mohammad Ali, (2016), "Study of the relationship between entrepreneurship and the value system of heads and managers of the representative